

Nr 52

Bevillningsutskottets betänkande med föranledande av väckt motion i anledning av riksbankens diskontohöjning den 30 januari 1964, såvitt motionen hänvisats till bevillningsutskottet.

I en inom riksdagen väckt motion, I:660, av herr *Ferdinand Nilsson* har hemställts,

»att riksdagen i anledning av riksbankens beslut 30 januari 1964 att höja diskontot måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag avseende återinförande i inflationsbekämpande syfte av den 1959 avskaffade s. k. extra bolagsskatten såsom förutsättning för ett återförande av riksbanksdiskontot och därmed sammanhängande räntesatser till i början av 1964 varande läge».

Motionen har hänvisats till bankoutskottet i vad den avser bekämpande av inflation och sänkande av riksbankens diskonto samt till bevillningsutskottet i vad den gäller återinförande av den extra bolagsskatten.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionen framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Den extra bolagsskatten tillkom genom beslut av 1955 års riksdag i form av höjning av den statliga inkomstskatten för aktiebolag och ekonomiska föreningar. Uttagningsprocenten enligt 10 § 2 mom. förordningen om statlig inkomstskatt höjdes därvid för bolagen från 40 till 50 procent och för föreningarna från 32 till 40 procent. De höjda skattesatserna tillämpades i fråga om de berörda företagens preliminära skatt för andra halvåret 1955. Med hänsyn härtill bestämdes skattesatsen vid 1956 års taxering (inkomståret 1955) till 45 procent för bolagen och 36 procent för föreningarna. Först från och med 1957 års taxering gällde höjningen fullt ut. I samband med 1955 års skattehöjningsbeslut antogs vissa speciella uppbördsbestämmelser med avseende på inkomståren 1955—1957. Bestämmelserna syftade till att åstadkomma en sådan ordning att de högre skattesatserna omedelbart slog igenom vid preliminärskatteuppbörden.

Förenämnda skärpning av vinstbeskattningen infördes i samband med de

år 1955 ändrade reglerna för företagsbeskattningen och i syfte att dämpa expansionstendenserna inom näringslivet. I de tryckta förarbetena till lagstiftningen betonades att beslutet om höjning av uttagningsprocenten endast skulle ha provisorisk karaktär.

Beslut om slopande av den extra bolagsskatten från och med den 1 januari 1960 fattades i anslutning till reformen beträffande allmän tilläggspensionering. Detta beslut innebar att de lägre skattesatserna tillämpades första gången i fråga om skatt på grund av 1961 års taxering.

För att åstadkomma överensstämmelse mellan preliminär och slutlig skatt vid 1961 och 1962 års taxeringar utfärdades en särskild debiteringsföreskrift, motsvarande den som meddelades 1955.

Av innehållet i den föreliggande motionen må här återges följande.

Att årets statsverksproposition bör bedömas med beaktande av aktuella risker på grund av förefintlig inflatorisk utvecklingstendens har från olika håll framhållits. Sakförhållandet har understrukits genom riksbanksfullmäktiges beslut den 30 januari 1964 att höja diskontot från 4 till 4½ procent. Den beslutade åtgärden framstår liksom genom sina återverkningar klart såsom en under riksdagen inträffad händelse (riksdagsordningen § 55 mom. 1) av sådan betydelse att den enligt motionärens uppfattning bör påkalla riksdagens särskilda uppmärksamhet.

Det torde kunna hävdas, att det icke är från de delar av näringslivet, som hårdast drabbas av räntehöjningar, som de stora inflationsriskerna hotar. Skall man verkligen kunna avgörande påverka inflationsproblemet måste uppmärksamheten riktas speciellt på de stora maktfaktorer som avgörande påverkar den ständiga löne- och priskarusellen. Obestriddigt är det de stora företagen och deras lönesättning vid avtalsuppgörelser och — på grund av arbetsmarknadspolitiken — vid de ständiga löneglidningarna dessemellan som dominerar den ekonomiska utvecklingen. De mindre — och de mindre lönsamma — avsnitten av näringslivet är nödsakade att efter förmåga anpassa sig därefter.

Under tidigare år har i stället för den för de svaga företagen förödande ränteskruven tillämpats särskilda beskattningsåtgärder som främjar de stora i aktiebolagsform bedrivna företagens konsolidering och topphugger stora inflationsdrivande vinstutdelningar.

År 1955 infördes en s. k. extra bolagsskatt med i förslaget (prop. 1955 nr 196) angiven konjunkturpolitisk avsikt att dämpa då förefintlig risk för utveckling i inflatorisk riktning. Skatten avskaffades 1959. Den ekonomiska utveckling som tagit sig uttryck i skatteunderlagets ökning från och med detta år har karakteriserats i anknytning till taxeringsresultaten 1960 och 1961 från finansdepartementets sida. Lika väl som åtgärder för främjande av maskinanvändning inom företagen och andra rationaliseringsåtgärder

kan motverka skadliga prisfördyringar och främja produktionen, lika nödvändigt är det att åtgärder vidtages som främjar avskrivningar och motverkar stegrade, förut höga löner och stora bolagsvinster.

År 1960 redovisade svenska aktiebolag m. fl. nettoinkomster på 2 573 milj. kronor. År 1961 var siffran 3 060 milj. kronor och år 1962 3 251. Vid 1963 års taxering redovisades en nettoinkomst av 3 124 milj. kronor. Den taxerade inkomsten för samma kategori var 1962 2 753 milj. kronor och 1963 2 581 milj. kronor. På grundval härav skulle en återinförd 10-procentig extra bolagsskatt ge ungefär 200 milj. kronor per budgetår. En ökad konsolidering genom avskrivningar skulle givetvis i sin mån sänka beloppet. I vart fall skulle ett återinförande av den extra bolagsskatten nu liksom tidigare vara av värde som konjunkturdämpande åtgärd. Från åtskilliga synpunkter framstår sådana åtgärder som lämpligare än det förhöjda diskontot med dess berörda snedbelastning av den inflationsbekämpande effekten.

Utskottet

Motionen innehåller, såvitt densamma hänvisats till bevillningsutskottet, ett skrivelseyrkande om återinförande i inflationsbekämpande syfte av den år 1959 avskaffade s. k. extra bolagsskatten. En sådan åtgärd skulle — framhåller motionären — vara av värde som konjunkturdämpande åtgärd och därjämte vara att föredra framför ett förhöjt diskonto med dess snedbelastning av den inflationsbekämpande effekten.

Den extra bolagsskatten innebar en förhöjning med 25 procent av gällande skattesatser vid den statliga inkomsttaxeringen för aktiebolag och andra ekonomiska föreningar än sambruksföreningar.

Utskottet, som saknar anledning att ingå på motionen i vad den avser bekämpande av inflation och sänkande av riksbankens diskonto, vill erinra om att den extra bolagsskatten på sin tid infördes i samband med den år 1955 ändrade företagsbeskattningen och att det då uttryckligen förutsattes att denna extra skattebelastning skulle vara ett provisorium. Så blev också fallet genom att skatten slopades från och med den 1 januari 1960 i samband med ATP-reformen. När riksdagen år 1959 fattade sitt beslut om skattens slopande avvisade riksdagen också — i enlighet med bevillningsutskottets hemställan i betänkande nr 54 sistnämnda år — motionsyrkande att skatten skulle bibehållas.

Motioner i ämnet blev också föremål för prövning av samma års höstriksdag i samband med behandlingen av proposition nr 60 med förslag till förordning om allmän varuskatt m. m. Ej heller dessa motioner föranledde någon riksdagens åtgärd.

Riksdagen har, som nämnts, tidigare i enlighet med utskottets hemställan avvisat motionsyrkanden om bibehållande resp. återinförande av den extra bolagsskatten. Vad motionären nu anført föranleder inte något ändrat ställ-

ningstagande från utskottets sida. Med hänsyn härtill och då den till allmänna skatteberedningen hörande företagsskatteutredningen enligt sina direktiv äger ompröva hela nettovinstbeskattningssystemet ävensom frågan om den inbördes avvägningen av skattesatserna för olika slag av juridiska personer finner sig utskottet inte kunna tillstyrka förevarande skrivelseyrkande.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att motionen I:660 av herr Ferdinand Nilsson i anledning av riksbankens diskontohöjning den 30 januari 1964, såvitt motionen hänvisats till bevillningsutskottet, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 maj 1964

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, fröken Ranmark*, herrar Oscar Carlsson, Wårnberg*, Gösta Jacobsson, Billman*, Enarsson, Sundin och Erik Filip Petersson*; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt, Allard, Kärrlander, Asp*, Christenson i Malmö*, Nilsson i Tvärålund*, Carlstein*, Enskog och Björkman.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.